

השירות להזרעה מלאכותית ברחובות

היה הכרח לבצע את ההזרעה גם על ידי משלוח זרמה למשקים, כיוון שקשה היה למזריעים לעבור מרחקים גדולים כדי להזריע מספר מועט של הבהמות. האגודה נותנת את שירותה לא רק לחבריה; ואחד ההישגים שלה הוא הכללת הרבה מושבים מההתישבות החדשה בדרום, בנגב ובפרוזדור ירושלים. בישובים החדשים האלה ממלאים המזריעים לעתים גם תפקידי הדרכה, כיוון שרוב המתישבים אינם בקיאים בטיפול בבהמות. כיום עובדים בשירות האגודה ארבעה מזריעים בארבעת האיוורים: צפון, דרום (מרחובות), הפרוזדור והנגב.

הפרים של האגודה, כולם מהגזע הפריזי; עשרה פרים מוצאם מארצות הברית ויתר החמירי שה הולנדים-פריזיים ששלושה מהם נולדו וגודלו בארץ ושניים הובאו מהולנד. אחד הפרים, „בן-אציל“, כבר עמד במבחן הצאצאים והוכר כמש-ביח, ובמשך השנה הקרובה יועמדו למבחן 4 פרים נוספים.

בדו"ח המקצועי נמסרים פרטים רבים על תוצאות ההזרעה ומן הראוי לציין שהאגודה שר-קדת על ריכוז וניתוח נתונים סטטיסטיים שונים כדי שתוכל למצוא את השיטות הרצויות להעל-עת המצב בכל הנוגע להתעברות לאחר הזרעה ראשונה, וכן מאלפים הם המספרים על אחוזי ההתעברות על יסוד בדיקות הריון, תוך השוואה לאחוזי ההריון על יסוד הבלתי-חוזרות לאחר 60–90 יום. מהטבלאות השונות אפשר גם לעמוד על דאגתם המיוחדת של המטפלים בהזרעה להע-לות ככל האפשר את אחוזי ההתעברות מהזרעות ראשונות; באחת הטבלאות (עמוד 19) הובאה חלוקת הפרות ההרות לפי מספר ההזרעות, וממנה אנו למדים שאחוזי ההרות לאחר הזרעה אחת עומד בממוצע על 47.7, ומספר זה צריך להדאיג וכנראה גם מדאיג את הנהלת השירות; עדות להתלבטויות בבעיה זו אנו מוצאים בשי-קולים ובהרהורים בכל הנוגע לשימוש בזרמתם של פרים משובחים; בה בשעה שהנהלת השי-רות מעוניינת מאוד בשימוש מוגבר בזרמה זו מטעמי השבחת העדרים, הרי נאלצים בכל זאת

הנהלת האגודה להזרעה מלאכותית שמרכזה ברחובות פרסמה דו"ח מפורט על פעולות השי-רות בשנים תשי"ג–תשי"ד וצירפה לדו"ח גם חוברת נאה, „ספר הפרים“, בה מרוכזות תעו-דות ותמונות הפרים שמשמשים בהם כיום להזרעה. בחוברת על הפרים ניתנה סקירה להער-כת הפרים על ידי א. שמאראגד.

האגודה הזו קמה לפני 7 שנים; היא טופחה על ידי ר. וולקני ועוזריו, שקיימו קודם לכן שירות להזרעה מטעם התחנה לחקר החקלאות. העזרה המקצועית שניתנה על ידי עובדי התחנה, וכן הקצאת מקום מתאים למכון הפרים בשטח התחנה סייעו במידה רבה להצלחתה של האגודה בראשית צעדיה ול„כיבושה“ ולהתרחבותה במשך הזמן.

על גידולה של האגודה הזו והתרחבות היקף שירותה אפשר לעמוד מעובדות ומספרים אלה: עם הקמת הפריה היה בה מקום ל-5 פרים, זמן קצר לאחר כך היא הוגדלה ל-8 פרים ובשנה האחרונה היה צריך להוסיף עוד 10 תאים; כיום ישנם כבר 18 תאים לפרים. בשנים 1949–1950 התרכזה עבודת האגודה בין תל-אביב וגדרה, וכיום מגיעים מזריעי האגודה לגוש תל-מונד בצפון, לפרוזדור ירושלים ולמשקי הנגב. בשנת תשי"ד הוזרעו על ידי עובדי שירות זה כעשרת אלפים בהמות. בשנים הראשונות לקיום האגודה

להנחה שתנאי הסביבה בארצנו — חלקם בעי-צוב התנובה הוא רב יותר מאשר בארצות אחרות.

היוצא מזה שבתנאינו אנו ניתן עם עריכת המבחן להתקרב לאמת אך לא להשיגה במלואה. בסיכום אפשר להגיד שהפר „אציל 429“ לא קיבל את התואר „מכויב ומכשיל“. המסקנות נוסחו בהתאם למצב בנותיו בבית-שערים, תוך הדגשת יתרון בנותיו על בנות פרים אחרים. חיסולו של הפר היה, כנראה, צעד פזיז.

יעקב פלג

מנהל ענף ההשבחה

אולם אין להתעלם מהעובדה שבגיל אשר עד לשנתיים אונו המפרה של הפר הוא בדרגתו הגבוהה ביותר; וחשיבות יתרה לתופעה זו בתנאי האקלים שלנו, ובהתחשב בגזעיותם ה"חוצלארצית" של הפרים הפועלים בעדרינו.

אמנם קיים החשש של ריבוי צאצאים מפרים בלתי-בדוקים, אולם אם נביא בחשבון את ההפסדים מעקרות חלקית ואף מלאה וכן נזכור ששיטות ההערכה של פרים צעירים משתכללות ומתעמקות, לא יהיה זה בלתי מוצדק להציע למכוני ההזרעה לשפר את תוצאות ההזרעה באמצעות מספר רב יותר של פרים צעירים.

בדו"ח צוינו גם הבעיות שהאגודה עומדת לפניו בעתיד והוזכרה בין השאר גם שאלת המקום החדש למכון הפרים. אמנם אין אני רשאי לחוות דעה בשאלה זו, אולם נראה לי שייטיבו לעשות חברי האגודה באסיפתם הקרובה אם יחליטו בחיוב על הצעת התחנה לחקר החקלאות ויקימו את הבייפר בבית-דגון; על עזרה מקצור עית מעין זו, שתהנה האגודה משכנותה עם התחנה, לא צריך לוותר, אלא אם כן תנאים גיאר גרפיים, כלכליים וכדומה יכריחום לתור אחרי מקום אחר.

רוכז והובא לדפוס ע"י י. ב.

לנהוג זהירות בהפצתה מחמת חיוניותה ויעילותה הבלתי מספיקים.

אחת הטבלאות מספרת גם על "ניצול הזרמה" (טבלה 10). במוצע נוצלו כ-80% של המירוקים והתגודדה לפי חודשי השנה נעה בין 70,9% (בחודש ספטמבר) לבין 87,7% (באפריל). אין להסיק מזה כל מסקנה שהיא על הקשר שבין טיב הזרמה והעונה בשנה, כי הנתונים אינם מספיקים לכך, אולם עצם השקידה על ריכוז מספרים אלה ראוי לציון, ואין כל ספק שבמשך השנים יצטבר חומר שיהיה לתועלת לעוסקים בהזרעה.

בדיקת הזרמה לפני השימוש בה משתכללת ללא הפסק ועל חשיבותה אין להרבות מלים; בשטח זה מוטב להיות בין המחמירים, בהתחשב בנטייה למהול את הזרמה בשיעורים גבוהים ובזכרנו את תנאי האקלים שלנו. יתכן ומכוני ההזרעה ייאלצו להיזקק למספר רב יותר של פרים צעירים כדי להבטיח אחוז גבוה יותר של התעברות (ביחוד לאחר הזרעה אחת). מבחינה זו הרי עדר הפרים של האגודה הינו "מוזקן" יתר על המידה; רוב הפרים הם בגיל שלמעלה מ-6 שנים ורק 3 עודם ב"בחרותם" (בגיל 2— $3\frac{1}{2}$ ש'). אמנם יקרה ואף פר זקן עלול להפריש זרמה פוריה למדי, והבדיקות אף מוכיחות זאת,

בריה משונה

העגלה שתמונתה ניתנת בזה, נולדה ביום 17.6.55 בעדר בית-קשת. אמה, היא פרת ייבוא מארה"ב בשם ויליה, האב עצמון מאגודת א.ל.מ.

נוסף על ראש ה"בולדוג", שהוא מום שכיח היה לעגלה זו גידול חיצוני על הקדקד, כעין קובע-פרווה לבן, שנבדל יפה מהפרווה השחורה. גופת הולד היתה נורמלית.

הראש הושם בפורמלין ונמסר לבית הספר כדורי.

